

Zajímavý průběh hnízdění čápa černého (*Ciconia nigra*)

Interesting breeding of the Black Stork (*Ciconia nigra*)

Vojtěch Volf

Na Poříčí 412, 518 01 Dobruška

Čáp černý (*Ciconia nigra*) je tažným ptákem. Velikostí a tvarem těla je totožný s čápem bílým (*Ciconia ciconia*), od kterého se liší pouze zbarvením. Zimuje v Africe, jižně od Sahary, a v jižní Asii. Má palearktický typ rozšíření a k nám začal pronikat od východu (HUDEC et al. 1994).

Dle starých ornitologů (Frič, Šír) se v Čechách objevil asi v polovině 19. století. Jeho výskyt byl velmi vzácný, častěji byl zjišťován na jižní Moravě. Asi ve 30. letech 20. století nastala expanze druhu. Ve východních Čechách bylo první hnízdění prokázáno v r. 1952 u Trutnova (JIRSÍK 1953) a od konce 50. let hnízdili černí čápi i v Orlických horách (HUDEC et al. 1994).

Při prvním průzkumu hnízdního rozšíření ptáků, který se konal v letech 1973 – 1977, bylo v České republice obsazeno 26% kvadrátů a počet se odhadoval na 100 – 150 párů. Při druhém průzkumu, který byl uskutečněn v letech 1985 – 1989, už bylo obsazeno 62% kvadrátů a početnost byla odhadnuta na 200 – 300 párů (ŠTASTNÝ & BEJČEK 1993).

Osobně jsem se s tímto zajímavým ptačím druhem setkal v blízkém i vzdálenějším okolí Dobrušky mnohokrát. V tomto článku chci popsat zajímavou reakci čápa černého na nenadálou přírodní katastrofu.

Dne 2.7.2000 jsem byl telefonicky upozorněn členem MS Dobruška panem dr. V. Pavlem na výskyt dvou mladých černých čápů na pasece v lesním komplexu Halín, cca 2,5 km západně od Dobrušky. Společně s členy MS, hospodářem panem J. Šolínem a panem Weiserem, který mláděta objevil, jsme se téhož dne na uvedenou lokalitu vypravili. Po chvíli hledání jsme jedno mládě našli. Bez velkých problémů jsem jej chytil a okroužkoval (BX 7101). Mládě bylo vypuštěno zpět na zmíněnou paseku. Odběhlo kousek od nás a začalo si upravovat peří. K našemu údivu se poté rozběhlo a vzlétlo. O nic takového se při odchytu nepokoušelo. Druhé mládě jsme přes veškerou snahu tohoto dne nenašli. Paseku a její okolí jsme důkladně prohledali. Byl nalezen modřín, na kterém proběhl začátek hnízdění. Pod ním bylo nalezeno spadlé hnízdo, kousek od něho byl nalezen kadaver třetího mláděte. Nebylo možno určit, jestli mládě uhynulo na následky zranění utrpěném při pádu ze stromu, nebo bylo uloveno predátorem. Na pasece, která byla v těsné blízkosti hnízdního stromu, jsme na pařeze našli postavené náhradní hnízdo. Hnízdo bylo značně potřísněno trusem a našel jsem zde dvě malé rybky, 1 ex. plotice obecné (*Rutilus rutilus*) a 1 ex. pstruha obecného (*Salmo trutta* m. *fario*). První rybka měla délku 12 cm, druhá 16 cm.

Dotazem u Českého hydrometeorologického ústavu v Hradci Králové jsem zjistil, že nad zdejší krajinou se poslední bouře přehnala dne 13.6. Stalo se tak okolo 21. hod a síla větru dosahovala 21,5 m/s (MRKVICA in verb.). Při této bouřce došlo velmi pravděpodobně k pádu hnízda, kde byla vychovávána tři mláďata. Rodiče projevili velkou přizpůsobivost a vzniklý problém vyřešili postavením náhradního hnízda na blízké pasece. Vzdálenost mezi oběma hnízdy činila asi 20 m. Zde se jim podařilo zdárně odchovat obě zbývající mláďata.

Následující den jsem se na lokalitu vrátil, abych zmíněné druhé mládě našel a okroužkoval. Neměl jsem úspěch. Větší štěstí měl opět pan Weiser, který mládě našel na sousední pasece, vzdálené od náhradního hnízda asi 250 m. Většinou postávalo na kládě, kam mu byla přinášena potrava. Při vyrušení se okamžitě odběhlo schovat do blízkého hustého porostu. Když jsem se po ústní domluvě další den dostavil na uvedené místo, mohl jsem sledovat, jak oba dospělí ptáci a jejich dvě mláďata krouží nad pasekou. V hnízdní sezóně 2001 uvedený pár na tomto místě už nezahníždil.

Poděkování

Za přehlédnutí rukopisu děkuji panu T. Bělkovi, za informace o počasí jsem zavázán panu Ing. Mrkvicovi, za cenné informace a ochotnou spoluúčast děkuji členům MS v Dobrušce pánům MVDr. V. Pavlovi, J. Šolínovi a M. Weiserovi.

Souhrn

V článku je popsáno hnízdění čápa černého (*Ciconia nigra*) v lesním komplexu Halín u Dobrušky. Ptáci vychovávali 3 mláďata a v průběhu hnízdění dne 13.6.2000 jim při bouři bylo větrem shozeno hnízdo. Jedno mládě za nevyjasněných okolností uhynulo. Zbylá dvě mláďata byla úspěšně odchována na náhradním hnízdě, které si čápi postavili na pařezu na blízké pasece.

Summary

Breeding of the Black Stork (*Ciconia nigra*) in Halín wood near Dobruška town (Eastern Bohemia) is described in the article. Originally, there were 3 young in the nest. On June 13th a storm threw the nest down from the tree. The parents built in a new nest on a tree stump on a nearby clearing. One chick died from unknown reasons and the other two fledged successfully.

Literatura

- HUDEC K. et al., 1994: Fauna ČR a SR. Ptáci 1. *Academia, Praha*.
 JIRSÍK J., 1953: Hnízdění čápa černého (*Ciconia nigra*) v Čechách. *Sylvia*, 14: 123-124.
 ŠTASTNÝ K., BEJČEK V., HUDEC K., 1997: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985 – 1989. *H&H, Jinočany*.